

Katılımcı İnternet Sözlüklerinde Tahsin Yücel: Bir Web-portre Denemesi

ÖĞR. GÖR. DR. CANSU AVCI* - PROF. DR. ERDOĞAN KARTAL**

Öz

Akademisyen kimliğinin yanında öykü, roman ve deneme yazarı, eleştirmen, çevirmen ve dilbilimci gibi çok yönlü bir kişilik olan Tahsin Yücel'in gerek bilim gerek edebiyat dünyasında önemli bir yeri vardır. Özellikle çağdaş Türk romancılığı ve öykücülüğünde kendine has tarzı ve söylemleriyle okurun ilgisini çekmeyi başarmış bir yazar olmasının yanı sıra aynı zamanda bir bilim insanı olarak duyarlı, yüksek gözlem gücü ve nesnel bakış açısıyla düşüncelerini ifade ederek de evrensel düzeyde kabul görmüştür. Bu bağlamda edebi eserleri, düşünsel yapıtları ve bilimsel çalışmalarıyla okuyucunun karşısına çıkan Tahsin Yücel'e dair okurlarının ne tür bilgi, görüş ve düşüncelerinin olduğu da merak uyandıran bir konudur. Bu çalışmada, sosyal medyanın Türkiye'de en sık kullanılan mecralarından olan *Ekşi Sözlük*, *Uludağ Sözlük*, *İnstela* ve *İnci Sözlük* gibi etkileşimli platformlarda "Tahsin Yücel" ismi ile ilgili üretilen ve paylaşılan "girdi" (entry)'lerdeki bilgi, görüş ve düşüncelerin söylem çözümlemesi yoluyla incelenerek yazarın bir "Web-portre"sinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) desenine göre yapılandırılan çalışmanın bütüncesi ise "katılımcı İnternet sözlükleri" olarak da bilinen bu 4 (dört) platforma, kurulduğu günden 2021 yılının sonuna kadar "Tahsin Yücel" başlığı (entry) altında girilen toplamda 223 girdinin derlenmesi yoluyla oluşturulmuştur. Ardından bu girdiler, Web tabanlı söylem çözümlemesi yoluyla incelenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Tahsin Yücel, katılımcı internet sözlükleri, entry, web tabanlı söylem çözümlemesi, fenomenoloji

TAHSİN YÜCEL IN PARTICIPATORY INTERNET DICTIONARIES: A WEB-PORTRAIT ESSAY

Abstract

In addition to his academic identity, Tahsin Yücel who is a versatile personality such as an author of story, novel and essay, a critic, a translator and a linguist, has a significant role both in science and literature world. He is not only an author who succeeded in drawing attention of readers with his unique style and discourse especially in contemporary Turkish novel and story but he also gained recognition globally via his highly observation skills and objective approach in stating his thoughts as a sensitive scientist. Herein; what information, view, thoughts his readers

* Marmara Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, cansu.avci@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9336-8127

** Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ekartal@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9836-5221

Gönderim tarihi: 01.09.2022

Kabul tarihi: 07.12.20

had related to Tahsin Yücel, appearing his readers' world with his literature work, spiritual art and scientific studies, is an absorbing issue. In this study, the most frequently used social media in Turkey Minus Dictionary, Uludag Dictionary, Instela and Pearl which are among the channels with the name "Tahsin Yücel", an interactive platform such as the dictionary knowledge, opinions in related "entries" produced and shared and by examining ideas through discourse analysis, the author's "Web-portrait" is aimed to present. The corpus of the study structured by phenomenology pattern from qualitative research approach has composed the total combination of 223 entries under the heading of "Tahsin Yücel" in Participatory Internet Dictionaries from the foundation of it to 2021. Then these entries have been tried to be interpreted by examining Web-based discourse analysis.

Keywords: Tahsin Yücel, participatory internet dictionary, entry, web-based discourse analysis, phenomenology

GİRİŞ

Edebiyat, kişilerin duygu, düşünce ve görüşlerini sözlü ya da yazılı olarak estetik kurallar çerçevesinde etkili bir anlatım sanatı olarak tanımlanırken, edebi tür ise bu bağlamda verilen eserlerinin düz yazı ve şiir olmak üzere biçim, konu ve teknik özelliklerine göre sınıflandırılmasıdır. Bu tür bir sınıflandırmada genellikle roman, öykü, masal, tiyatro, deneme, fıkra, makale ve biyografi gibi eserler düz yazı kategorisinde değerlendirilirken; lirik, epik, didaktik, pastoral ve satirik eserler ise şiir türü olarak görülürler. Ancak mevcut çalışmanın içeriği ve konusuyla doğrudan ilintili olduğu göz önünde bulundurularak bu edebi türler içerisinde *biyografi* ve *otobiyografiden*, edebi yazı olarak da *portre* ve *otoportrenin* tanımı ve özelliklerinden bahsedilecektir.

Biyografi sözcüğü, Çetin (2012, s. 15)'in de belirttiği gibi Yunanca kökenli bir sözcük olup, canlılık ve hayat anlamına gelen "bios" ile yazı ve şekil anlamına gelen "grafien" sözcüklerinin birleşiminden oluşur. Günümüz Türkçesinde ise daha çok "*hayat hikâyesi*" (TDK Türkçe Sözlük, 1998, s. 202) anlamında kullanılmaktadır. Altınova (2003, s. 3-4) ise biyografi sözcüğünü; "Fransızca "*biographie*" kelimesinin karşılığı olan ve günümüzde bir insanın hayatını anlatan yazı" şeklinde tanımlamaktadır. Akar (2013, s. 1)'in da ifade ettiği gibi aslında insanlar çok eski zamanlardan beri tanınmış şahsiyetlerin başarılarını gözler önüne sermek veya ölümlerinden sonra bu kişileri anmak için hayat hikâyelerini yazagelmışlerdir. Dolayısıyla biyografi türü de insanlığın bilinen geçmişi kadar eskidir denilebilir. Ancak sözü edilen edebî tür önceleri her ne kadar seçkin insanların hayat hikâyelerinin anlatılması için kullanılsa da zamanla toplumun geniş kitleleri tarafından tanınan kişilerin hayatlarını anlatmak için de kullanılır. Dünyadaki ilk biyografi örneklerine bakıldığında bunların Yunan ve Roma medeniyetlerine ait *tercüme-i hâl*¹ kitapları olduğu görülmektedir (Kütükoğlu, 1991, s. 24). Bununla birlikte, Batı dünyasında biyografi türünün ilk büyük yazarının Eski Yunan'da Plutarhos (MS 46- MS 120) olduğu iddia edilir. "Ben tarihler değil hayatlar yazıyorum" diyen yazar, daha önce tarihin bir kolu olarak düşünülen biyografinin edebiyatın bir türü olmasını sağlar (Çelebioğlu, 2007, s. 2).

¹ Osmanlıca bir kimsenin hayatını ve eserlerini anlatan yazı veya eser, öz geçmiş, yaşam öyküsü, biyografi.

Samuel Johnson

Orta Çağ'a gelindiğinde özellikle İngiltere'de daha çok etik ve teolojik kavramlara yer verilerek azizlerin yaşamlarının anlatıldığı *hagiografi*² diye yeni bir tür ortaya çıkar. 17. yüzyıl sonlarına gelindiğinde biyografi yazımında İngiliz Izaak Walton (1593-1683)'ın adı öne çıkar. Ancak yazar her ne kadar *Lives* (1670) adlı çalışmasıyla geçici bir başarı yakalamış olsa da sonradan kimi gerçekler konusunda yanılığa düştüğü ve eserde daha çok kendi duygularına ağırlık vererek etik değerleri ön plana çıkardığı gerekçesiyle söz konusu çalışması tam anlamıyla bir biyografi olarak kabul görmez (Çelebioğlu, 2007, s.5). 18. yüzyıl ise Er (2010, s.

31-32)'in de altını çizdiği gibi biyografik eserler açısından oldukça üretken bir dönemdir. Özellikle biyografi ve deneme yazarı Dr. Samuel Johnson (1709-1784), bu dönemde oldukça dikkat çeken isimlerden biridir. Zira Johnson kendine özgü bir takım yöntem ve teoriler aracılığıyla biyografi türünün sadeleşmesine büyük rol oynar. Özellikle biyografinin romanla olan ilişkisini daha da geliştirerek biyografik metinlerde mektup ve diyalogların kullanılmasının önünü açar. Ayrıca Plutarhos akımının takipçisi İngiliz yazar Samuel Smiles (1812-1904) da *The Life of George Stephenson* (1857), *The Story of The Life of George Stephenson* (1859) ve *Brief biographies* (1860) gibi biyografik eserleriyle 19. yüzyılda adından söz ettirmeyi başarır. Bunlara ek olarak Çelebioğlu (2007, s. 3), 20. yüzyılda bir diğer İngiliz yazar Lytton Strachey (1880-1932)'in, *Viktorya Dönemi* (1837-1901)'nin önde gelen kimi şahsiyetlerinin hayatını kaleme aldığı *Eminent Victorians* (1918) adlı çalışmasıyla ilk modern biyografi örneğini verdiğini belirtmektedir. Doğu dünyasında biyografi türünün ilk örneklerine ise 8. yüzyılın başlarından itibaren rastlanır. Örneğin, Türk tarihinde *Orhun Yazıtları* (720-735)'ni takiben tarih yazıcılığında biyografi türü görülürken, İslam tarihinde de Arapların *tabakât*³ adını verdikleri eserler, biyografi yazıcılığının ne denli köklü bir geçmişe sahip olduğuna birer kanıt niteliğindedir (Çavdar, 2017, s. 632).

Diğer yandan Uslu (2007, s. 54), biyografi yazımının belirli bir düzen içerisinde kalmasını için dikkat edilmesi gereken kimi unsurlar olduğunun altını çizer. Buna göre; anlatılanlar gerçek ve yazar tarafsız olmalı, biyografisi yazılan kişinin yaşadığı dönem, sosyal çevresi, çalışmaları ve eserleri üzerinde özenle durulmalı, anlatılanlar tarihsel bir sıra içerisinde verilmeli, anlaşılır bir dille yazılmalı ve ders çıkarılabilecek nitelikte olmalıdır. Çavdar (2017, s. 630) da biyografilerin nesnel bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini belirtir. Böylelikle hayatı kaleme alınan kişinin kendi tarihi gerçeğinin olduğu gibi ortaya konması kaygısı taşınmalıdır. Örneğin, 19. ve 20. yüzyıllarda biyografi yazımının 17. yüzyıldakilere oranla daha zor olduğu kabul edilir. Bunun nedeni olarak da daha önceki dönemlerde biyografi yazımında yeri olan hiciv (yergi), istihza (alay) ve anekdot (kısık anlatı) gibi yazılı anlatım türlerine yer verilmeyerek daha ziyade salt bilgi aktarımına dayanan yeni bir anlatı yaklaşımının benimsenmesidir. Ayrıca Çalışlar (2011, s. 10), bu

² Ermiş olduğu kabul edilen kişilerin, kilise büyüklerinin ve kendini dine adayanların hayatlarının anlatıldığı edebi eserlere verilen isimdir.

³ Aynı çağda yaşamış, aynı bilim dalıyla uğraşmış, aynı mezhep ve tarikatın üyesi olan kişilerin hayatlarının işlendiği kitaplara verilen isimdir.

edebi türün aynı zamanda geçmişe ışık tutan bir tür olduğunu ve böylelikle de her biyografinin doğal olarak kendine özgü bir tarih yorumu içerdiğini savlamaktadır.

Bu bağlamda bir diğer edebi tür olarak karşımıza çıkan otobiyografi ise yine birebir Fransızca *autobiographie* kelimesinin karşılığı olup; “yazarının çoğunlukla birinci tekil şahıs zamirini kullanarak kendi hayatıyla ilgili gerçekleri dile getirdiği, kurgusal olmayan ve kapsamı oldukça geniş bir düzyazı anlatısı” şeklinde tanımlanmaktadır (Dervişcemaloğlu, 2017, s. 333-334). Aslında Özyer (1993, s. 73-74)’in de işaret ettiği gibi edebiyatın tiyatro ve şiir gibi ana dalları dışında kalan, hatta yan dallarından biri sayılan bu türün, kurmacadan çok gereceğe dayandığı ve kişisel anıların yanında yorumlar içerdiği bilinir. Romalı Filozof Aziz Augustinus (354-430)’un Tanrı’ya hitap eden bir üslupta kaleme aldığı *Confessiones* (İtirafnar, 397-401) adlı kitabı otobiyografi türünün ilk yazılı örneği olarak kabul edilmesi sebebiyle geçmişinin Antik Çağ’a kadar uzandığı varsayılır. Cuddon (1982, s. 63-64) ise Romalı devlet adamları Publius Rutilius Rufus (MÖ 158 – MÖ 78) ve Aemilius Scaurus (MÖ 162-MÖ 89)’un bu türünün öncüsü olduklarını ancak daha da ileriye götüremediklerine vurgu yapar. Ayrıca ünlü Roma İmparatoru Marcus Aurelius (MS 121-MS 180)’un hükümdarlığı döneminde (MS 161-MS 180) kendine özel notları ve Stoacılık felsefesi üzerine düşüncelerini kaydettiği bir dizi kişisel yazıdan oluşan *Meditations* adlı yapıt ise modern otobiyografi türünde başat bir role sahiptir.

Bununla birlikte Dervişcemaloğlu (2017, s. 333-335), özellikle 18. yüzyılın sonlarına doğru *Romantizm* akımının etkisiyle “ben”in yüceltilmesi ve kişisel gelişime vurgu yapılması sebebiyle yazarların “itirafname” tarzında çok sayıda otobiyografi yazmaya koyulduklarını ve böylelikle söz konuş tarzın da giderek daha çok ilgi görmeye başladığını belirtir. Ünlü Alman edebiyatçı Goethe (1749-1832)’nin *Dichtung und Wahrheit* (Şiir ve Hakikat, 1808-1831) ve Cenevreli yazar Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)’nin *Les Confessions* (İtirafnar, 1782) adlı eserleri bu anlamda dünya çapında ses getirmiş otobiyografilerindedir. 19. yüzyıla gelindiğinde otobiyografi türünün çeşitlenmesiyle birlikte yazarlar da sürekli değişen bir çevrede kendi kimliklerini ortaya koyma ihtiyacı duyarlar. 20. yüzyılda ise kurmaca ve gerçek ayrımının çok da belirgin olmadığı otobiyografi yazma eğilimleri dikkat çeker. Örneğin yazar, otobiyografik bir söylemle halihazırdaki bakış açısı ile geçmiş yaşamını ele alır, bunu yaparken kişiliğinin gelişim sürecini de ortaya koymaya çalıştığı için otobiyografi aynı zamanda geçmişe yönelik (retrospektif) bir yazın türü olma özelliğine bürünür. Esasen otobiyografinin tek başına edebî bir tür olmanın ötesinde yazarının kimliğinin yaratıldığı psikolojik bir süreç olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Başka bir ifadeyle ister kurmaca ister gerçek olsun, otobiyografide anlatıcının yaşamı bir anlamda canlandırma yoluyla yeniden yapılandırılarak yaşamış olduğu olaylar yeniden yorumlanmış olur. Bu nedenle her otobiyografi bir bakıma kendini yorumlama işi olduğu için otobiyografi yazarının da tarafsız olması beklenemez.

Diğer yandan Morner (1975, s. 17), Batı kaynaklarında otobiyografinin genellikle önemli olayların anlatıldığı bir tür olarak kabul edildiğini ifade eder. Ancak otobiyografiler her ne kadar hafıza ve hayâl gücünün bir tür birleşimi olup güvenilir kaynaklar olarak görülmesi de yazarlarının kişiliklerini, davranışlarını ve gözlemlerini anlatmaları bakımından yaşadıkları döneme ışık tuttıkları da bir gerçektir. Özyer (1993, s. 73-74) ise kişiyi kendi yaşam öyküsünü

yazmaya iten nedenin aslında kendisini haklı çıkartma isteği olabileceğini savlar. Ayrıca insanların yaşamında önemli bir değişimlere neden olan bir takım düşünsel, dinsel ya da duygusal çatışmaların olabileceğini, hatta tarih ve kamuoyu karşısında kendisiyle hesaplaşmak ya da gelecek kuşaklara bir nevi ders verme amacının da otobiyografi yazmanın başlıca nedenleri arasında sayılabileceğini belirtir.

Edebi tür olarak nitelendirilen bir başka yazım biçimi ise *portre*dir. Fransızca kökenli (*portrait*) *portre* kavramını yazınsal anlamda Uysal (2009, s. 108); “bir kişinin görünüşü ve karakteristik özellikleriyle okuyucuya tanıtımı amacıyla yazılan edebi yazılar” biçiminde tanımlarken, Avcu (2019, s. 6-8) ise insan sureti ve ruhunun betimlendiği yazılar, bir nevi yazı ile resim yapılması diye tanımlamaktadır. Diğer birçok edebi tür gibi portrenin kökeni de Antik Çağ’a, eski Yunan’a kadar uzanır. İlk olarak Hipokrat (MÖ 460- MÖ 370)’ın tıp alanında portreyle ilgilendiği varsayılır. Ardından Platon (MÖ 428- MÖ 348), Aristo (MÖ 384 – MÖ 322) ve Galen (MS 129- MS 216) gibi filozof ve bilim insanlarının da bu konuya ilgi duyduğu dillendirilir. Benzer şekilde Aristoteles (MÖ 384- MÖ 322), ünlü *Poetika* (MÖ 344) adlı eserinde tragedyada karakterlerin özelliklerini maddeler halinde sıralarken, çağdaşı bir diğer Yunan filozof Theophrastos (MÖ 371- MÖ 287)’un da *Characters* (Karakterler- MÖ 300) adlı kitabını yazmasındaki asıl amacının insanların karakter olarak birbirlerinden çok farklı olduğunu düşünmesi olarak ifade edilir. Karakter çözümlemelerinin yapıldığı söz konusu kitap Yunan edebiyatının ilk portre eseri olarak kabul edilir (Avcu, 2019, s. 24-26). Ayrıca 17. yüzyıl Fransız klasik dönem yazarlarından Jean de La Bruyère (1645-1696), Theophrastos’un sözü edilen bu yapıtının çevirisine yaptığı eklerden meydana getirdiği aynı adlı (*Les caractères*-1688) eserinde yer verdiği 1120 karakterin (portrenin) genel bir çözümlemesini yaparak okuyucularından çıkarımlarda bulunmasını istemektedir (Çetişli, 2006, s. 66).

Özbek (2012, s. 248-249), portre yazımında birtakım kurallara uyulması gerektiğine dikkat çekerek, bu tür metinlerde kuru bir üslûbun yerini samimi bir ifade tarzının alması gerektiğini ve asıl amacın da okuyucuya sözü edilen şahsın biyografik bilgisinden öte “insanî” yönünün sunulması gerektiğini belirtir. Diğer yandan Mammadova (2021, s. 2583), edebî eserlerde imgelerin sanatsal sözlerle betimlenmesi açısından bu türün önemine değinerek portrenin, roman, kısa öykü ve şiir olmak üzere farklı türlerde yansıtılabildiğini ifade eder. Uysal (2009, s. 118-119) ise edebiyat, resim ya da fotoğraf sanatında portrenin, kişiye ait bütün ifade biçimlerinin sadece belli bir kısmını yansıttığını ve böylelikle gerçek yaşamla arasında farklılıklar olabileceğine dikkat çekmektedir. Ayrıca Özbek (2012, s. 246), portre yazıcılığının tamamıyla öznel (sübjektif) bir eylem olduğunu, dolayısıyla yazarın, portresini kaleme aldığı şahsı kendi duygu ve düşünce dünyasıyla algılayarak yansıtılabileceğinin altını çizmektedir. Avcu (2019, s. 8-15)’ya göre portrenin bir diğer önemli özelliği ise tarihe tanıklık etmesidir, zira portre her ne kadar bir heykel, resim ya da yazın türünde verilmiş olsa da ortaya konan eser sayesinde (o) dönem ya da kişilere dair birtakım bilgiler edinilebilmektedir.

Bütün bunların yanı sıra Uysal (2009, s. 116-117), portrenin tür olarak edebiyatta oldukça ayrıntılı olduğunu, resim ya da fotoğraftaki portrelerden farklı olarak yüzeydeki, yani fiziki olarak görünenin ötesinde daha fazla şey içerdiğini belirtir. Bu durumun en somut örneği olarak da

romanda gerçekçilik akımlarının öncüsü olarak bilinen ünlü Fransız yazar Honoré de Balzac (1799–1850)'ın *La Comédie Humaine* (İnsanlık Komedyası, 1830-1856) adını verdiği toplamda 95 roman ve öyküden oluşan külliyyatında işlediği birbirinden farklı karakterler gösterilmektedir. Yazarının, bütün bu eserlerinde Fransız burjuvazisinin yaşam tarzı ve alışkanlıklarını iki bine yakın karakterin portresini çizerek yansıtmaya dikkate değer bir durumdur. Benzer şekilde 20. yüzyılın büyük roman yazarlarından biri olarak kabul gören Bulgar asıllı Elias Canetti (1905–1994) de *Der Ohrenzeuge. Fünfzig Charaktere* (Kulakmisafiri- Elli Karakter, 1974) adlı yapıtında elli karakterin portresini büyük bir ustalıklarla betimler. Türk Edebiyatında portre örnekleri ise, Avcu (2019, s. 63-64)'nın da belirttiği üzere, ilk olarak daha çok şiir türünde *Tanzimat* (1876) sonrası dönemde görülmeye başlar. Örneğin; *Servet-i Fünûn Dönemi* (1896-1901) şairinden Tevfik Fikret (1867-1915), eserlerinde ünlü divan şairi Fuzûli (1480-1556) ve edebiyatçı Rezaizade Mahmut Ekrem (1847-1914) gibi tanınmış kişilerin fizikî ve ruhi portrelerini çizer. *Cumhuriyet Dönemi* (1923-1960)'nde ise ünlü şairlerimizden Nazım Hikmet Ran (1902-1963), *Portreler* (1935); Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967), *Bir Varmış Bir Yokmuş-Portreler* (1960); Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)'nın *Siyasi ve Edebî Portreler* (1968) isimli şiir türündeki portre eserlerini yayımladıkları görülür.

Girişte ilk paragrafında da vurgulandığı üzere bu bağlamda son yazım türü ise *otoportredir*. “Kendi kendine” anlamını veren *oto* ön ekiyle (Yaman, 2014) *portre* sözcüğünün birleşiminden meydana gelen *otoportre* kavramı sanat ve edebiyatta, sanatçının/yazarın “portre” konusu olarak kendisini seçmesidir, yani özne ve nesne, bakan ve bakılanın aynı kişi olmasıdır. Otoportrede sanatçı/yazar gördüğü, hissettiği, yaşadığı ve düşündüğü şeylere karşı duyarlı olduğu kadar aynı zamanda hem gözlemleyici hem de irdeleyici bir konumdadır. Kişinin kendini betimleme ihtiyacına istinaden ortaya çıkan bu yazınsal türde sanatçı ve yazarlar duygu ve düşüncelerini genellikle yazarak ya da resimlerini çizerek ortaya koymaya çalışırlar (Kaçmaz Ateş, 2013, s. 1-4).

Otoportrenin tarihinin ilk insanların mağara resimleri ile başladığı tahmin edilmektedir (Kaçmaz Ateş, 2013). Sanatta otobiyografik anlatımlar ise, Kuruç (2018)'un da ifade ettiği gibi, ilk olarak bireyin önem kazanmaya başladığı *Rönesans* döneminde gerçekleşir. Bu dönemde sanatçılar duygularını eserlerine yansıtarak, kendilerini ve kendi öznel algılayışlarını ortaya koyarlar. Örneğin, Hollandalı ressam Rembrandt van Rijn (1606-1669) kendi “ben”ini ortaya koymak adına yaşamı boyunca birçok otoportresini yapan ilk ressamlardan biridir. Benzer şekilde Alman ressam Albrecht Dürer (1471-1528) de kendi benliğini inceleyerek iç dünyasını eserlerinde yansıtmaya çalışır (Kaçmaz Ateş, 2013). Ancak teknolojik gelişmelere koşut olarak sanat alanına yeni malzemelerin girmesiyle birlikte sanatçıların ifade biçimlerinde de kimi değişiklikler kendini göstermeye başlar. Bu durum aynı zamanda sanatçıların bireysel yaratıcılıklarını da ön plana çıkarmalarına olanak sağlar. Tüm bu yaşananlar doğal olarak otoportre anlayışını etkiler ve bu türü benimseyen sanatçılar otoportrelerini farklı anlatım yollarıyla göstermeye koyulurlar. Bunun en belirgin örneklerinden biri Meksikalı ünlü ressam Frida Kahlo (1907-1954)'dur (Kuruç, 2018). Kahlo, acılarla dolu hayatını resimleri aracılığıyla izleyiciye sunarken yatalak kaldığı süreçte kendini “ben”ini tavana asılı aynaya bakarak ortaya koyar (Aytekin ve Bahadır, 2019, s. 15).

Yukarıda kimi özellikleriyle ele alınan *biyografi*, *otobiyografi*, *portre* ve *otoportre* gibi edebi tür ve yazılara ek olarak 21. yy. başından itibaren bilişim-iletişim teknolojilerinin, bir diğer ifadeyle

İnternet araçlarının (Web 2.0) gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte sıradan İnternet kullanıcılarının dahi neredeyse her konuda yazılı, görsel ve sesli içerik üretebilecekleri yeni mecralar ortaya çıkar. Bu bağlamda sözü edilen kullanıcıların, alışıldık geleneksel metin/ yazın türlerinden farklı olarak bu mecralarda, özellikle belli başlı büyük tartışma forumları ve katılımcı sözlüklerinde herhangi bir konu ya da tanınmış (ünlü) kişiler hakkında duygu, düşünce ve görüşlerini dile getirmelerinin yanı sıra tartışılan konu ya da kişilere değin “bilgi” verdikleri/ aktardıkları da görülmektedir. Bu ortamlarda /mecralarda üretilen söylem biçimi; hipermetinsel (hypertextuel), çoklu-kanallı (multicanalite), çoklu-göndermeli (multiréférencialité) ve etkileşimli (interactivité) olması (Lancien, 1998, s. 20-32) sebebiyle klasik yazım biçimiyle üretilen söyleme göre farklılık arz etmektedir. Söz konusu ortamlarda özellikle tanınmış sanatçı, yazar ve onların eserlerine değin üretilen söylemlerin bir araya gelmesiyle birlikte “Web-portre” diye adlandırabileceğimiz yeni bir tür yazım türünün oluştuğu söylenebilir. Bu çalışmanın da ana eksenini oluşturan, aynı zamanda sosyal medyanın Türkiye’deki en sık kullanılan etkileşimli mecralarından, “katılımcı İnternet sözlükleri” olarak da bilinen; *Ekşi Sözlük*, *Uludağ Sözlük*, *İnstela* ve *İnci Sözlük*’te Tahsin Yücel ismi/ başlığı altında üretilen söylemlerin çözümlenmesi yoluyla yazarın bir *Web-portresinin* oluşturulması amaçlanmaktadır.

KATILIMCI İNTERNET SÖZLÜKLERİ

Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden başlayarak bilişim-iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişimlere koşut olarak ortaya çıkan ağların ağı olarak da nitelendirilen İnternet, dünya genelinde yaygınlaşarak toplumsal yaşamın hemen hemen her alanında yer edinerek gündelik yaşamı derinden etkiler (Yazıcı, 2016, s. 122). Ancak Üngüren (2019, s. 2880) ve Çomu (2012, s. 42-43)’nun da belirttiği gibi son yıllarda Web 2.0 araçları ya da “sosyal medya” platformları olarak adlandırılan bu iletişim kanallarının/ ortamlarının tüm dünya genelinde milyarlarca insan tarafından etkin bir şekilde kullanılmasıyla birlikte kişiler arası etkileşimin giderek arttığı, kullanıcıların buralarda yazılı, görsel ve sesli içerikler üretebildiği ve ürettikleri bu içerikleri başkaları ile istedikleri zaman kolaylıkla paylaşabildikleri, hatta üretilen başka içeriklere yorumlar yaparak ortamlara doğrudan etki edebildikleri görülmektedir. Böylelikle Wilson ve Peterson (2002, s. 449)’nun da dile getirdiği gibi İnternet sayesinde kişilerin hem kendi kültürlerinden hem de başka kültürlerden/ uluslardan olan insanlarla çevrimiçi ve çevrimdışı etkileşimlerinde büyük artışlar yaşanır.

Bu bağlamda İnternetin ülkemizde yaygınlaşmaya başladığı ilk dönemlerinde kullanıcılara kısıtlı bir katılım imkânı sağlayan Web 1.0 araçlarının olanakları ölçüsünde ortaya çıkan, bugün “sanal”, “çevrimiçi” ya da “etkileşimli sözlük” olarak da adlandırılan ortamlardan biri de katılımcı İnternet sözlükleridir (Söğüt, 2020, s. 48). 2000 yılların başından itibaren geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşarak “popüler” birer sosyal ağ halini alan bu mecralar Sağır (2012, s. 26)’a göre; küreselleşmenin ve yeni bilişim ve iletişim teknolojilerinin hayatımıza daha çok sirayet etmesiyle birlikte geleneksel eski sözlüklerin modern kavram ve durumları açıklamakta yetersiz kalmaları sonucunda alternatif sözlük arayışı sebebiyle ortaya çıkmışlardır.

Özellikle Web 2.0 araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte bu sözlükler daha fazla gelişme göstererek, Yıldırım ve Başer (2016, s. 185)'in de vurguladığı gibi İnternet girişimciliği çerçevesinde “bilgiyi” farklı şekillerde aktaran mecralara dönüşürler. Bozkurt ve Biroğul (2012, s. 17) bu sözlükleri; “her türlü kelime, olay, durum ve kavram hakkında, kayıtlı yazarların yorumlarını içeren ve sübjektif sunumlarıyla genişletilen katılımcı sözlük tarzında ağ sayfası” olarak tanımlarken, Uçkan (2012, s. 23); “gerçek zamanlı akışa dayalı çevrimiçi forumlar, topluluk yaratmaya odaklı sosyal ağlar, “urban dictionary” tarzı sözlük formatını kullanan kullanıcı içeriği siteleri ve ortaklaşa üretimin teknik altyapısını oluşturarak Wikipedia gibi örnekleri yaratan wiki’lerin bir karışımı olarak” nitelemekte, Sağır (2012, s. 27) ise “kelimeleri ve olguları yeniden tanımlamak, gündelik olay ve haberleri anlık yorumlarla değerlendirmek için herkesin yazar olabildiği, deneyimlerinden hareketle tanımladığı alanlar” şeklinde değerlendirilmektedir.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere İnternet sözlükleri, güncel konuların ele alındığı bir tür gündemli mecralar olup, bilgiyi oluşturma, paylaşma ve kategorilendirme özelliklerine de sahiptirler. Bu bağlamda, katılımcı sözlüklerde paylaşılan bilgiler doğru ya da yanlış olarak değil, daha ziyade sözlük yazarlarının herhangi bir konu hakkında yapmış oldukları öneri ya da görüş bildirme şeklinde değerlendirilmelidir. Sözlüklerin sıklıkla kullanılma nedenlerinden biri de bireylerin bilme merakı ve öğrenme istekleridir. Bu sebeple kuruldukları günden itibaren her yaşta bireyin sıklıkla başvurduğu birer kaynak haline dönüşmüşlerdir

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada, Türkiye’nin en sık kullanılan sosyal medya platformlarından *Ekşi Sözlük*, *Uludağ Sözlük*, *İnstela* ve *İnci Sözlük* yazarlarının Tahsin Yücel’e değin bilgi, görüş, düşünce ve algılarından hareketle yazarın bir Web-portresinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle sözü edilen platformlardaki “Tahsin Yücel” başlıklı girdilerin derlenip Web tabanlı söylem çözümlemesi yoluyla incelenerek sözlük yazarlarının Yücel ile ilgili bilgi, görüş, düşünce ve algıları ortaya konmaya çalışılacaktır. Böylelikle ilgili sözlüklerdeki yazarlarının söylemleri aracılığıyla elde edilebilecek bulgular sayesinde Yücel gibi önemli bir yazarın Türk toplumu nezdinde ne anlam ifade ettiği hususunda da az da bir fikir sahibi olma imkânı doğacaktır.

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu çalışmada, *Ekşi Sözlük*, *Uludağ Sözlük*, *İnstela* ve *İnci Sözlük* yazarlarının Tahsin Yücel’e dair yapmış oldukları yorumlardan/ girdilerden (söylemlerden) hareketle bilgi, görüş, düşünce ve algılarının belirlenerek yazarın bir Web-portrenin oluşturulması amaçlandığından araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenolojili) desenine göre yapılandırılmıştır. Bu desendeki araştırmalar, Yıldırım ve Şimşek (2005)'in de ifade ettiği gibi genellikle farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir görüş ve düşünceye ya da anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmayı öngörür, bir diğer ifadeyle tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma modeli oluşturabilmektedir. Ayrıca fenomenolojik yaklaşımın temelinde, özellikle de veri toplama

aşamasında, Turan (2019, s. 69)'ın da belirttiği gibi araştırmacıların, çalışmaya konu edilen olay ya da olgulara değin kişilerin yaşantı ve duygularını çözümleme girişimi bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırmayı yapan kişi ya da kişilerin ilgili konuyla ilgili farkındalıklarını ortaya koyacak bir yaklaşım benimsemeleri de gerekmektedir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Her geçen gün gelişen ve değişen bilişim ve iletişim teknolojileri beraberinde kişilerin görüş, düşünce ve duygularını daha özgürce ifade etmelerine olanak sağlayacak sosyal medya platformlarının kullanılabilirliğini de yaygınlaştırmaktadır. Böylelikle Alp (2016, s. 148)'in de işaret ettiği gibi söz konusu platformlarda kullanıcıların her türden bilgi, görüş ve düşüncelerini özgürce tartışabilmeleri neticesinde bu platformların, kamusal kararları dahi etkileyebilecek bir potansiyele eriştikleri söylenebilir. Bu bağlamda, günümüzde toplumdaki yerleşik kültürel ve sosyal söylemlerin yeniden üretildiği alanlardan biri olması vesilesiyle Türkiye'deki katılımcı İnternet sözlükleri bu araştırmanın evrenini temsil etmektedir. Çalışmanın derlemine oluşturmak içinse amaçlı örneklem seçimine gidilerek Türkiye'nin en bilinen ve en sık ziyaret edilen 4 (dört) katılımcı sözlüğü seçilmiştir: 1. *Ekşi Sözlük* (<https://eksisozluk.com/>) 2. *Uludağ Sözlük* (<https://www.uludagsozluk.com/>), 3. Eski adı *İTÜ Sözlük* olan *İnstela* (<https://tr.instela.com/>) ve 4. *İnci Sözlük* (<http://www.incisozluk.com.tr/>)⁴.

Verilerin derlenmesi

Araştırma verilerinin derlendiği son tarih (07 Ekim 2021) itibariyle "Tahsin Yücel" başlığıyla *Ekşi Sözlük*'te ilki 30 Ocak 2001, sonuncusu ise 07 Ekim 2021 tarihinde girilmiş 157; *İnstela*'da ilki 17 Nisan 2005, sonuncusu ise 14 Aralık 2020 tarihinde girilmiş 34; *Uludağ Sözlük*'te ilki 30 Mart 2006, sonuncusu ise 8 Ocak 2019'da tarihinde girilmiş 28 ve son olarak *İnci Sözlük*'te ilki 16 Mart 2014, sonuncusu ise 12 Eylül 2018 tarihinde girilmiş 4 (dört) girdi (entry)'ye, toplamda ise 223 girdiye ulaşılarak çalışmanın derlemi oluşturulmuştur. Ardından girdiler giriş tarihleri dikkate alınarak en eskiden en yeni olana doğru sıralandırılarak; "E" (*Ekşi*), "U" (*Uludağ*), "İN" (*İnstela*) ve "İ" (*İnci*) kısaltmalarıyla her 4 (dört) sözlük için de ayrı ayrı numaralandırılarak kodlanmıştır: *Ekşi Sözlük*: E01-157, *İnstela*: İN01-34, *Uludağ Sözlük*: U01-28 ve *İnci Sözlük*: İ01-04. Diğer yandan, bu türden sayısal (dijital) platformlardaki verilerin /girdilerin (söylemlerin) kimi zaman silinebilir olması durumu da dikkate alınarak derlenen verilerin tamamı ayrı bir Word dosyasına aktararak kayıt altına alınmıştır.

Verilerin çözümlenmesi

Katılımcı sözlük platformlarının yazarları ya da kullanıcıları her ne kadar sayısal (dijital) ortamda çoğunlukla da klavye üzerinden yazarak ve bilgisayar ekranından yazılanları okuyarak iletişim kursalar da klasik sözlü iletişim modeli çerçevesinde iletişim kurdukları söylenebilir. Böylelikle ilgili kişilerin çevrimiçi etkileşimleri bir tür "söylem" aracılığıyla, yani gerçek anlamda

⁴ İnteraktif Sözlükler Haziran 2021 sıralaması: <https://eksisozluk.com/interaktif-sozlukler-haziran-2021-siralamasi--6965523>

dilin icraatı yoluyla gerçekleşmiş olur (Avcı ve Kartal, 2021, s. 1054). Baron (1984, s. 124) ise Web tabanlı iletişim modellerini, bilgisayarlarla ilgili yapılan tartışmaların bir parçası olarak değil de bundan daha ziyade insan dili üzerine yapılan çalışmaların bir parçası şeklinde incelenmesi gerektiğini savlar. Bu yaklaşım çerçevesinde, çalışmanın derlemine oluşturan 4 (dört) sözlükteki girdilerinin (görüşlerin/ yorumların) her biri kendi başına bir “söylem” olarak ele alınıp, *Web tabanlı söylem çözümlemesi* yaklaşımıyla çözümlenecektir. Herring (2004, s. 340)’in de işaret ettiği gibi *Web tabanlı söylem çözümlemesi* bir teori ya da bir yöntemden daha ziyade bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bu yaklaşımın altında yatan teorik varsayımların, geniş çapta klasik söylem çözümlemesine ait teorik varsayımlarının aynısı olduğu söylenebilir, bir diğer ifadeyle temel yöntembilimsel yaklaşımı, dil odaklı içerik çözümlemesidir denebilir. Bu çözümleme türü, seçilmiş bir metin örneğinde kimi dilsel olguların gözlemlenmesi yoluyla doğrudan nitel amaçlı kullanılabilmesi gibi bu olguların kodlanması, sayılması ve bunların göreceli frekanslarının elde edilmesi için nicel amaçlı da kullanılabilir.

Diğer yandan, van Dijk (1997, s. 2)’in de vurguladığı gibi bu tür platformlardaki içeriklerin (girdiler) de etkileşimli çevrimiçi ortamlar için öngörülen söylem çözümlemesi teknikleriyle çözümlemesi olağandır (akt. Mazur, 2004, s. 1074). Ancak Cumming ve Ono (1997)’ya göre ise bu söylemler farklı düzeylerde çözümlenebilseler de pek çok çalışmada artık katı dilsel söylem (örneğin, kelime ve cümlelerin sıraları gibi) olgusuna odaklanmak yerine içerikteki bilgilerin, söylemin diğer düzey ve boyutları ile olan uyumu incelenmektedir (akt. Marra, Moore ve Klimczak, 2004, s. 24-25). Benzer şekilde De Wever, Schellens, Valcke ve Van Keer (2006, s. 7)’in de belirttiği gibi Web tabanlı içerik/ söylem çözümlemelerinde genellikle yazı (transkript) düzeyinde yer almayan bilgilerin ortaya çıkarılması amaçlandığından çevrimiçi tartışmalar hakkında da ikna edici kanıtların elde edilebilmesi için içeriğin derinlemesine anlaşılması gerekmektedir. Bu sebeple yorumlar okuyucularına (alıcılar), katılımcıların (vericiler) gerçekte neler düşünüp neler hissettiklerini tam olarak yansıtamayacağı için araştırmacının çözümleme sırasında söylemde doğru olduğuna inandığı yorumlar için mümkün olan en güçlü kanıtları oluşturması büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu görüşlerden hareketle çalışmada ilk olarak, yukarıda sözü edilen platformlardaki sözlük yazarlarının “Tahsin Yücel” ile ilgili bilgi, görüş ve düşünceleri (algıları), bir başka deyişle “söylemleri” (girdileri) çözümlenmek üzere kodlanarak sayısal hale getirilmiştir. Ardından girdilerdeki söylemlerin tek tek çözümlenerek elde edilen veriler sınıflandırılmış ve böylelikle ana temalar (kategoriler) belirlenmiştir. Son olarak bu temalar sıklıkları bakımından çoktan aza doğru bir sıralamayla verilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırma çerçevesinde, yukarıda da belirtildiği gibi “Tahsin Yücel” başlığı altında sırasıyla; *Ekşi Sözlük*’ten 157; *İnstela*’dan 34; *Uludağ Sözlük*’ten 28 ve son olarak *İnci Sözlük*’ten 4 (dört) girdi (entry) olmak üzere toplamda ise 223 girdi derlenmiştir. Ancak genellikle yazarlara ait her bir girdide, başka bir deyişle “yorumda” ya da “söylemde” her ne kadar sadece aşağıda belirtilen ana kategoriler çerçevesinde tek bir bilgi, görüş ya da düşünce dile getirilse de kimi zaman tek bir

girdide birden fazla temaya dair bilgi, görüşe ve düşünceye (algıya) de rastlanabilmektedir. Bu tür girdilerdeki birden fazla söylem Tablo 1'deki "frekans" sütununa eklenerek kodlamaları da "girdi kodları" sütunundaki içerdikleri "söylem" (entry) sayısı kadar yinelenmiştir (kalın ve koyu renkle belirtilenler). Ayrıca her bir söylemin (yorumun) yazarı, sözlüklerde yer aldığı gibi "takma isimleriyle" asıllarına sadık kalınarak ve söylemin yazıldığı tarihle birlikte verilmiştir. Örneğin, aşağıda *Ekşi Sözlük*'te yer alan 10 numaralı [E10] girdide görüldüğü üzere birden fazla tema kodlanmıştır: [E10]: "öykücü [1. öykücülüğü], romancı [2. romancılığı], göstergebilimci [3. göstergebilimciliği], çevirmen [4. çevirmenliği], emekli profesör [5. akademisyenliği] [...]. ötegeçe'de doğmuş, galatasaray lisesi'nde parasız yatılı okumuş [6. hayatına dair bilgiler]. gençliğinde üç isimli yaşar nabi nayır ve algirdas julien greimas arasında gidip gelmiş. balzac ondan sorulur. yaza yaza, okuya okuya, bir roman kahramanı gibi muzipleşmiş [7. yazarlığı] [...]". [tashih tamyeri, 24.05.2004].

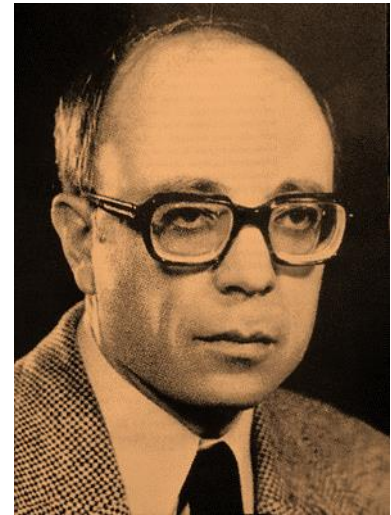
Yukarıda görüldüğü gibi *Ekşi Sözlük*'te, "tashih tamyeri," takma isimli yazar, 24.05.2004 tarihli girdisinde Tahsin Yücel'in; *öykücülüğü* [1], *romancılığı* [2], *göstergebilimciliği* [3], *çevirmenliği* [4], *akademisyenliği* [5], *hayatına dair bilgiler* [6] ve *yazarlığı* [7] ile ilgili 7 (yedi) farklı kategoride bilgi verdiği, bir diğer ifadeyle söylemde bulunduğu görülmektedir. Böylelikle çözümleme neticesinde derlemdeki her 4 (dört) sözlüğe ait 223 ham girdide 348 söyleme ulaşılmıştır. Bu söylemler sırasıyla; Yücel'in *yazarlığı* (f=95), *çevirmenliği* (f=77), *romancılığı* (f=54), *hayatına dair bilgiler* (f=35), *öykücülüğü* (f=23), *eleştirmenliği* (f=21), *akademisyenliği* (f=17), *dilbilimciliği* (f=11), *göstergebilimciliği* (f=6), *deneme yazarlığı* (f=5), *kişiliği* (f=3) ve *adına atfen yapılan çalışmalar* (f=1) olmak üzere toplam 12 ana tema (başlık) etrafında kategorilendirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcı sözlüklerde Tahsin Yücel başlıklı girdilerin ana temalara göre dağılımı

Temalar	Girdi (Entry) Kodları	f	%
Yazarlığı	E01, E07, E08, E09, E10, E15, E18, E19, E24, E27, E28, E30, E35, E36, E38, E39, E43, E44, E45, E51, E52, E53, E54, E56, E61, E62, E67, E69, E71, E72, E73, E74, E77, E78, E79, E80, E82, E83, E84, E86, E89, E91, E92, E93, E95, E98, E100, E103, E104, E105, E107, E108, E109, E117, E119, E121, E127, E130, E131, E135, E136, E138, E140, E142, E144, E146, E149, E150, E151, E154, E156, U01, U11, U12, U13, U14, U15, U16, U21, U22, U24, U26, İN02, İN05, İN06, İN09, İN12, İN13, İN14, İN19, İN26, İN29, İN31, İN34, İ01	95	27
Çevirmenliği	E02, E13, E16, E17, E20, E21, E22, E34, E36, E38, E42, E56, E59, E61, E64, E68, E72, E74, E84, E86, E88, E90, E91, E94, E96, E98, E99, E103, E105, E106, E109, E110, E111, E112, E113, E114, E118, E119, E122, E123, E125, E128, E129, E132, E133, E134, E135, E136, E137, E139, E140, E141, E145, E147, E148, E149, E150, E151, E152, E153, E154, E155, E156, U01, U03, U09, U15, U18, U19, U27, U28, İN03, İN05, İN07, İN08, İ02, İ04	77	22

Romancılığı	E05, E06, E11, E12, E14, E23, E27, E28, E36, E42, E43, E46, E47, E58, E60, E62, E69, E77, E78, E79, E84, E86, E87, E88, E89, E90, E91, E92, E95, E98, E100, E108, E114, E115, E116, E121, E124, E125, E126, E140, E146, U02, U12, U14, U21, U24, U26, İN14, İN18, İN20, İN23, İN24, İN33, İ01	54	16
Hayatına dair bilgiler	E10, E27, E57, E58, E59, E60, E61, E62, E63, E64, E65, E69, E70, E72, E73, E74, E75, E76, E81, E85, E86, E87, E88, E89, E90, E91, E98, E99, E102, E103, E109, U06, U26, İN01, İN25	35	11
Öykücülüğü	E06, E10, E26, E27, E30, E42, E79, E82, E89, E98, E101, E120, E121, U01, U10, U15, U24, İN01, İN05, İN10, İN17, İN22, İN28	23	7
Eleştirmenliği	E04, E25, E31, E33, E66, E74, E93, E100, E103, E105, E125, E143, E148, E149, E154, U01, U11, U15, U17, U24, İN08	21	6
Akademisyenliği	E10, E66, E72, E75, E86, E88, E90, E98, E109, E148, E149, U07, U11, U23, U24, İN05, İ04	17	5
Dilbilimciliği	E03, E07, E32, E35, E37, E103, E110, E117, U02, U03, İN14	11	3
Göstergebilimciliği	E10, E74, E125, U24, İN14, İ01	6	2
Deneme yazarlığı	U01, U15, U24, İN10, İ01	5	1
Kişiliği	İN13, İN15, İ03	3	0,5
Yazara atfen yapılan çalışmalar	E97	1	0,2
		348	100

1. **Yazarlığı:** Derlemdeki her 4 (dört) platformda da sözlük yazarlarının Tahsin Yücel'e dair en fazla *yazarlığı* yönünde söylemlerde (f=95) buldukları görülmektedir: *Ekşi:* 71, *Uludağ:* 11, *İnstela:* 12, *İnci:* 1. Bu söylemlerinde kimi yazarlar, Tahsin Yücel'in pek çok edebi türde eser verdiğini ve değerli bir yazın insanı olduğunu dillendirirken, kimi yazarlar ise Yücel'in Öztürkçe kelimeler kullandığı için anlaşılmasının zor olduğunu belirtmektedir. Örneğin; E15 kodlu girdinin yazarı Tahsin Yücel'in başarılı bir yazar olduğu için ödülleri aldığını ifade ederken: "*fransız hükümetince, öğretim, yazın ve sanat alanında üstün başarı göstermiş kişilere verilen palmes académique nişaninin en yüksek derecesi olan commandeur derecesinin sahibidir.*" [mavimor, 21.04.2005], İ10 kodlu girdisinde bir başka sözlük yazarı ise Yücel'in farklı türlerde güzel eserler kaleme aldığını vurgulamaktadır: "*birbirinden güzel roman, hikaye ve deneme kitaplarının yazarı...*" [feklavye, 10.03.2009]. Ancak kimi girdilerde de Yücel'in yazarlığına dair olumsuz yorumlar da görülmektedir. Şöyle ki U01 kodlu söylemin yazarı Yücel'in anlaşılması zor bir

Tahsin Yücel

edebiyat yazarı olduğuna dikkat çekmektedir: “türk edebiyatının öztürkçeci profesörü. anlatı yerlemleri diye bir kitabı vardır ki anlayan beri gelsin [...]” [profesor bonbon, 30. 03.2006].

2. Çevirmenliği: “Yazarlığına” dair söylemlerin hemen ardından sözlük yazarlarının hemen hemen ¼’ü Yücel’in çevirmenliğine yönelik yorumlarda (f=77) da bulunmaktadır. Bu söylemlerin neredeyse tamamının, yazarın “başarısız” ve “anlaşılmaz” çeviriler yaptığı yönünde olduğu söylenebilir. Örneğin; **E16:** “elimde fransızca sözlük eserleri orjinalinden okusam daha az zaman kaybederdim dedirten yazar...” [Iambacini çevirmenliği, 16.09.2005] ve **İ03:** “eğer bir gün fransızca öğrenip de albert camus’ün kitaplarını çevirmeye kalkışırsam bilin ki müsebbibi tahsin yücel ve onun yürek yırtan çevirileridir. hayattan soğuttu adam” [recai pengül, 24.02.2008] kodlu girdilerin yazarları söylemlerinde, Yücel’in yaptığı çevirilerin zorluluklarından yakındıkları görülmektedir. Benzer şekilde **U09:** “neden iyi çevirmen dendiğini bi türlü anlayamadığım kişidir.” [ayselgitbasimdan çevirmenliği, 15.01.2010] ve **İN04:** “çevirilerini “Öztürkçe” yapmaya çalışırken tdk da olmayan kelimeler yazdığı için kitabı anlamak zor oluyor [...]” [tartarusamca, 12.09.2018] kodlu girdilerin yazarları da söylemlerinde Yücel’in çevirilerinin ne denli anlaşılmasız olduğunu belirtmektedirler.

3. Romancılığı: Sıklık bakımından üçüncü sırada ise sözlük yazarlarının Yücel’in nasıl bir romancılığına yönelik söylemleri (f=54) yer almaktadır. Söz edilen girdilerde yazarlar, Yücel’in çok başarılı romanlar yazdığını ve karakterlerini çok iyi betimlediğini dile getirmektedirler. Şöyle ki **E05** ve **U14** kodlu girdilerde yazarlar, Tahsin Yücel’in özellikle *Yalan* adlı romanının kendilerini ne denli etkilediğine vurgu yaparken: “‘yalan’ isimli romani ile tum okur hayatimi altust etmis insan. uzun sure kendimi toparlayip baska bir kitap okuyamadım” [**E05-** allbattross, 19.12.2002]; “yalan isimli romanıyla ‘2003 ömer asım aksoy roman ödülü’ ve ‘2003 yunus nadi roman ödülü’ alan yazar. bu romanı okuyup bitirdiğinizde, çok şey kazanmış olduğunuzu hissedebilirsiniz. süze süze, sindire sindire, özümseye özümseye kitap okumanın verdiği kazanımlarla baş başa kalırsınız bi süre. romanın kahramanı yusuf aksu’ya hem acır, hem de özenirsiniz. uzunca bi süre unutamazsınız yusuf aksu’yu” [**U14-** kent kartim kaybordu, 20.05.2011], benzer bir düşünceyle **İN20** kodlu girdinin yazarı da Yücel’in *Kumru ile Kumru* adlı romanına göndermede bulunarak, bu eseri çok beğendiğine dikkat çekmektedir: “çok akıcı ve değişik okumalara açık bir eser olan kumru ile kumru ile beni büyülemiştir” [**İN20-** kafkaesk komedi, 27.08.2012].

4. Hayatına dair bilgiler: Bir sonraki temada da sözlük yazarlarının; doğum yeri ve tarihi, okuduğu okullar, ailesi ve ölümüne dair doğruluğu ispatlı ve ilgili (edebiyat) çevrelerince de bilinen birtakım söylemlerle (f=35) Yücel’in hayatına dair bilgilendirmede buldukları gözlenmektedir. Örneğin **E27** kodlu girdide yazarın doğum tarihi, yeri ve okuduğu ortaöğretim kurumundan bahsedilirken: “1933 elbistan doğumlu ve galatasaray lisesi mezunudur.” [**E27-** qazaxala, 22.12.2008], **U26** ve **İN25** kodlu girdilerde ise Yücel’in vefat bilgisi verilmektedir: “vefat etmiş olan büyük usta yazar. allah rahmet eylesin öldüğünü duyunca epey üzüldüm [...]” [**U26-** tultag, 24.01.2016] ve “hayatını kaybetmiş” [**İN25-** ıslak kapı kolu, 22.01.2016].

5. Öykücülüğü: Ayrıca sözlük yazarlarının Yücel’in öykücülüğüne yönelik söylemlerde buldukları girdiler de sıklık bakımından (f=23) dikkate değerdir. **E89** ve **U10** kodlu girdi örneklerinde olduğu gibi Yücel’in, Türk öykücülüğünün önemli bir isim olduğu ve etkileyiciliği ile adından söz ettirdiğinin altını çizilmektedir: “[...] ergenlik yıllarımdan beri büyük bir iştahla okudum

her yazısını, kitabını, öykülerini vs. çağdaş türk edebiyatının içeriğini yüksek zekayla dolduran bir yazardı [...]” [E89- kassandra, 23.01.2016] ve “[...] küçük sümüklü böceğin kanatları yağmur sonu mavisine boyalı kelebeğe aşkını anlattığı hikayesidir yazarın en iyi öyküsü” [U10- solipsist, 23.05.2010]. Bununla birlikte, İN17 kodlu söyleminde başka bir yazar da Yücel’in öykülerinin kimi özelliklerine dair bilgilendirme yoluna gitmektedir: “tahsin yücel’in öyküleri toplumsal sorunlara dokunmadan, bireyin iç dünyasına yönelmiştir. bireyi soyutlamadan bireyin çevresiyle bağını koparmadan yapıyor bunu. birey önemli onun için, sorunlar, çalkantılar, iniş çıkışlar öykülerine yansımıyor” [İN17- agilulfo, 09.06.2012].

6. Eleştirmenliği: Bütün bunların yanı sıra Yücel’in eleştirmenliğine yönelik söylemler (f=21) de göze çarpmaktadır. Örneğin E74 ve U11 kodlu girdilerde olduğu gibi Yücel’in özellikle Orhan Pamuk’un *Kara Kitap* (1990) adlı eserine dair yaptığı eleştiriler yer almaktadır: “[...] orhan pamuk’un kara kitap hakkındaki amansız ve acımasız eleştirisidir. söz konusu eleştiriye tatsız kılan tahsin yücel’in kara kitap’ın içinde bulundurduğu metaforları ve kitabın inceliklerini görmezden gelerek konuya bir edebiyat öğretmeni perspektifi ile yaklaşmasıdır...” [E74- septimus warren smith, 22.01.2016] ve “[...] teşkilat derken şu bizim piyasanın meşhur sanat edebiyat çetesini kastediyorum, rakı sofrası kardeşliği. bütün teşkilat üyeleri gibi orhan pamuk a düşmandır, çünkü ve zira orhan pamuk tekerlerine çomak sokmuş, ezberlerini bozmuş, onların yazar değil sızar olduklarını yüzlerine vurmuştur [...]” [U11- pursewarden, 23.05.2010]. Ayrıca her 4 (dört) sözlükte bu bağlamda yer alan söylemler incelendiğinde de sözlük yazarları nezdinde Yücel’in eleştirmen kimliğinin daha ziyade *Kara Kitap* üzerine dair yaptığı eleştirilerle ön plana çıktığı görülmektedir: “zamanında kara kitap romanını eleştirdiği için orhan pamuk’ un “kitaplığımdaki tüm kitaplarını attım.” dediği yazar ve çevirmen” [İN08- gramadevate, 19.02.2009].

7. Akademisyenliği: Sözlük yazarlarının bu başlıktaki söylemlerinde (f=17) çoğunlukla Yücel’in bu denli başarılı bir yazar olmasının da ötesinde çok iyi bir bilim insanı olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. E86 ve U07 kodlu girdilerdeki; “[...] tahsin yücel çok kıymetli bir akademisyen ve çevirmeni [...]” [bizans, 23.01.2016]; U07: “fransız dili ve edebiyatı alanında profesör, yazar, aydın kişidir [...]” [heathcliff_07.08.2008] söylemlerden de anlaşılacağı gibi yazarlar, Yücel’in başarılı bir akademisyen olduğunu dile getirmektedirler. Benzer bir söylemle İN05 kodlu girdinin yazarı da Yücel’in kıymetli bir bilim insanı, akademisyen olduğunun vurgusunu yapılmaktadır: “[...] tahsin yücel, komple bir sanatçıdır ve genelde olduğunun aksine hem akademisyen-bilimadamı hem de sanatçı kimlikleri arasında kendine has sentez yapabilmiş değerli bir yazardır. ayrıca bir yazıneridir. her ikisi birdendir bence [...]” [sinefilolog, 10.06.2008].

8. Dilbilimciliği: Diğer yandan, sözlüklerde aynı zamanda Yücel’in başarılı bir dilbilimci olduğu yönünde söylemler (f=11) de görmek mümkündür. Örneğin; E03 kodlu: “dil devrimi ve sonuçları” adlı kitabı okunması, okutulması ve okutturulması gereken yazar; dünyaca tanınan/sayılan bir dilbilimci” [yasinko, 17.02.2002] ve U03 kodlu: “uluslararası alanda bakıldığında; yapısalcılığın ilk temsilcilerindendir. hatta yapısalcılığı kuran ünlü bir yazarın öğrencisidir [...]” [calderon de la barca, 16.11.2006] girdilerdeki söylemlerinde yazarlar, Yücel’in dünyaca tanınan ve sayılan bir dilbilimci olmasının yanı sıra, aynı zamanda yapısalcılık alanında da öncü olduğunun altı çizilmektedir. Benzer şekilde bir başka yazar da Yücel’in yapısalcılık alanında önemli eserler kaleme aldığını

ifade etmektedir: **İN14**: “[...] ayrıca kendisi yapısalcılık ve göstergebilim gibi alanlarında oldukça başarılı yapıtlar ortaya çıkarmış [...]” [stratpaul, 19.01.2010].

9. Göstergebilimciliği: Yücel’in yukarıda anılan birçok kimliğine ilaveten sıklık bakımından az (f=6) da olsa göstergebilimci yönüne de dikkat çekilmektedir. Şöyle ki **U24** kodlu: “türkiye”deki göstergebilim çalışmalarının öncüsü, yazar, eleştirmen ve bilimadamı [...]” [nilushka, 22.01.2016] girdisinde yazar, Yücel’in göstergebilimin Türkiye’deki öncülerinden olduğuna işaret ederken, **E125** kodlu: “[...] hem afedersiniz öztürkçeci, hem iki göstergebilim, fransızca biliyor diye kendini tanrı zanneden pseudo-entelektüellerden...” [don drapper, 02.04.2019] girdisinde bir başka yazar ise Yücel’in sözü edilen bu yönüne olumsuz bir göndermede bulunarak “aydın” kimliğini sorgulamaktadır.

10. Diğerleri: Son olarak, sözlük yazarının girdilerinde sıklık bakımından az yinelenen; Yücel’in deneme yazarlığı (f=4): “çok güzel denemeleri olan yazar. [...]” [**U20**- strategy, 24.06.2013], kişiliği (f=3): “gördüğüm en alçak gönüllü insanlardan biri. [...]” [**İN13**- mistir loba loba, 23.04.2009] ve yazara atfen yapılan çalışmalara (f=1): “fatma barbarosoğlu ikincisini bugün 29 ocak günü yazdığı ‘tahsin yücel’in ardından bir yüzleşme denemesi’ yazıları ile veda etmektedir tahsin yücel’e. bu ikinci yazısında insan niye roman okur sorusuna da cevap arıyor ve kumru ile kumrudan örnek veriyor” [**E97**- karakugu atflar, 29.01.2016] **dair söylemler** de yer almaktadır.

TARTIŞMA

Çözümlemeler neticesinde sözlük yazarlarının en çok Yücel’in “yazarlık” yönüne dair söylemlerde buldukları gözlemlenmektedir. Böylelikle söz konusu söylemlerden de anlaşılacağı üzere sözlük yazarlarının; Yücel’in yazarlığı hakkında önemli bilgilere sahip oldukları, kendisinin gerek öykü ve roman gerek deneme türlerinde özgün ve önemli eserler kaleme aldığını ifade eden söylemlerine rastlanmaktadır. Bu bağlamda kimi sözlük yazarının Yücel’in “etkileyici” bir kalem olması yönündeki görüşlerin, Yağcı (2020, s. 300)’nin da altını çizdiği gibi aslında Yücel’in kullandığı sade dilden ve yarattığı sözcüklerden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca yazarın, eserlerini ironi ve alaycı unsurların egemen olduğu bir gerçeklikle yazması ve Anadolu insanına sevecen fakat bir o kadar da gerçekçi ve eleştirel bir tutumla yaklaşması gibi etmenler de Yücel’in özgün ve başarılı bir yazar olduğunu kanıtlar niteliklerdir.

Ardından kimi sözlük yazarların Yücel’in “çevirmenliği” ile ilgili söylemlerde bulunduğu görülmektedir. Bu kategorideki söylemlerde neredeyse yazarların tamamı; Yücel’in “başarısız”, bir o kadar da “anlaşılması güç” çeviriler yaptığına dair olumsuz düşünceleri göze çarpmaktadır. Ancak sözü edilen “zorluk” ya da “anlaşılama” durumu, Yağcı (2020, s. 299)’nin da vurguladığı gibi daha çok Türk toplumunun kültür, düşün, sanat ve bilim alanında yeterince üretimde bulunamamalarından kaynaklanmaktadır, bir diğer ifadeyle Türkçe; sanat ve edebiyat gibi alanlarda sözcük ve terimden yoksun olduğu için okuyucular da Yücel’in kullandığı kelimeleri anlamakta zorlanmaktadırlar. Bununla birlikte, Özüaydın (2020, s. 259) ise Yücel’in Fransız Edebiyatının önde gelen birçok önemli yapıtını dilimize kazandırması sebebiyle yeri doldurulamayacak bir çevirmen olduğuna işaret etmektedir.

Tahsin Yücel

Ayrıca sözlük yazarlarının, Yücel'in "çok başarılı bir roman yazarı" olduğu şeklindeki girdileri de dikkate değerdir. Söz konusu girdilerde yazarlar, Yücel'in romanlarında karakterlerini çok iyi yarattığını ve bu vasiyle de yaşadığımız çağın toplumsal sorunlarını çok iyi yansıtılabildiğini dile getirmektedirler. Bununla birlikte Sarıkaya (2021, s. 25-26) da Yücel'in romanlarında toplumsal sorunları göz ardı etmediğini, bilakis gerçekçi bir bakış açısıyla roman karakterlerinin yaşadığı güçlükleri, sınıf sorunlarını ve üretim ilişkilerinin dayattığı sistemi ele aldığını ifade etmektedir. Andaç (2020, s. 291) ise benzer bir

düşünceyle Yücel'in insan ve toplum üzerine dikkatli gözlemler yaptığını ve böylelikle toplumsal gerçeklikleri kendi bakış açısından süzerek romanlarını kurguladığını belirtmektedir. Çölmekçiöğlü (2019, s. vi) da özellikle çağdaş romanda bireyin iç dünyasını/ psikolojisini yansıtması bakımından önem teşkil eden "iç çözümleme", "iç monolog" ve "iç diyalog" gibi tekniklerin Yücel'in romanlarında önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Böylelikle Yücel'in Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının önemli romancılarından biri olduğu savı sözlük yazarlarının söylemleriyle de örtüştüğü söylenebilir.

Girdilerde ayrıca yazarların, Yücel'in hayatına dair söylemlerde buldukları da belirlenmiştir. Bu söylemlerinde yazarlar genellikle Yücel'e dair; doğum yeri ve tarihi, ailesi, eğitimi (okuduğu okullar), ekonomik koşulları ve vefat gibi doğru olan bir takım biyografik bilgiler verdikleri anlaşılmaktadır. Şöyle ki 1933 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesine bağlı Ötegeçe yöresinde doğan Yücel'in çocukluğu, Kılıçeri Öztokat (2020, s. 270)'in de dile getirdiği gibi yoksulluk, kimi aile biyelerinin kaybı ve hastalıklarla geçer. İlkokulu doğum yeri ve memleketi olan Elbistan (Ötegeçe Sempti)'da okuduktan sonra 1945 yılında İstanbul'a gelerek Galatasaray Lisesi'nin sınavını yatılı olarak kazanır. Buradan 1953 yılında mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlar (1960). Bir yıl sonra aynı bölümde asistan olarak çalışmaya başlar, 1969'da doktorasını tamamlar, 1972'de doçent ve 1978'de ise profesörlük unvanı alır. 2000 yılına kadar burada öğretim üyesi olarak görev yaptıktan sonra emekliliğe ayrılır ancak edebi çalışmalarını sürdürür ve 2016 yılında da yaşama veda eder.

Diğer yandan, kimi girdilerde ise Yücel'in "çok iyi bir öykü yazarı" olduğuna dair söylemlere ulaşılmıştır. İlgili girdilerde sözlük yazarlarının, Yücel'in öykülerinde insanı düşünmeye yönelttiğini ancak bununla birlikte toplumsal sorunlara da değinerek okuyucuda etki uyandırdığını dillendirdikleri görülmektedir. Esasen Andaç (2021, s. 4)'in de vurguladığı gibi Yücel bir "durum" öykücüsüdür, yani yazar bireyin gerçek yaşantısından kesitler sunarak onların olup biten olaylar karşısındaki tutumunu yansıtmayı amaç edinir. Benzer bir bakış açısıyla Akgün (2009, s. 8-9) de Yücel'in, öykülerinde insan gerçekliğinden yola çıkarak bir anlamda toplumsal yapıyı gözler önüne serdiğini ifade etmektedir. İnsanın varoluş serüveni, teknolojik gelişmelere koşut olarak değişen toplumsal yapı ve çağsal değişimle birlikte bireysel ve toplumsal gerçekliğin

iç içeliği öykülerinin temel meseleleri olmasının yanında insanı ve toplumu “tanıma”, “anlama”, “tanımlama” ve “anlatma” gayreti de Yücel’in yazma serüvenini açıklayan temel kavramdır.

Bütün bunların yanı sıra kimi sözlük yazarlarının, Yücel’in “eleştirmen” kimliğiyle ilgili görüş ve düşüncelerini ifade ettikleri girdiler de bulunmaktadır. Bu türden girdilerde yazarların, Yücel’in eleştirmen kimliğinin esasen Orhan Pamuk’un *Kara Kitap* üzerine dair yaptığı eleştirilerle ün saldıği konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Aslında Tilbe (2020, s. 329)’nin de dikkat çektiği gibi Yücel’in gerçek “eleştirel” tutumunun kendisini daha çok eserlerinde gösterdiğini söylemek mümkündür çünkü öykü ve romanlarında gerçekçi bir yaklaşımla insanlığın durumunu betimlerlerken toplumsal eleştiriye de her daim ön planda tutmaktadır. Benzer şekilde Öcal (2012) da Yücel’in, insanı kendine ve topluma yabancılaşmasını körükleyen kapitalist sistemi yapıtlarında, özellikle de romanlarında sıklıkla eleştirdiğinin altını çizmektedir. Dolayısıyla Yücel’in “eleştirmenliğini” sadece Pamuk’un sözü edilen kitabı üzerine yaptığı eleştiriyle sınırlandırarak kendisinin “kötü bir eleştirmen” olduğunu savlamanın doğru bir yaklaşım olmadığı söylenebilir.

Derlemdeki bir diğer kategoride ise sözlük yazarlarının Yücel’in “akademisyenliğine” değin girdileri yer almaktadır. Yazarların, bu girdilerdeki söylemlerinin neredeyse tamamında Yücel’in “başarılı bir yazar” olmasının yanı sıra aynı zamanda “çok iyi bir bilim insanı/ akademisyen” olduğu konusunda görüş birliği içerinde oldukları görülmektedir. Bu bağlamda, Yağcı (2020, s. 299-300)’nın da işaret ettiği gibi Yücel, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde 1961 yılında başladığı akademik yaşamını Fransız hükümetinden aldığı bursla bir süre Paris’te sürdürür ve sonra geri döner. 1965 yılında *Bernanos’un İmge Evreni* başlıklı doktora tezini tamamlar. Bu çalışma, Türkiye’deki “göstergebilim” çalışmalarının ilk örneklerinden biri olup 1969 yılında da yayımlanır. 1972 yılında *İnsanlık Güldürüsü’nde Yüzler ve Bildiriler* başlıklı çalışmasıyla doçent, 1978 yılında ise *Les Coordines Narratives* başlıklı çalışmasıyla profesör unvanını alır ve 2000 yılında emekli oluncaya kadar öğretim üyesi olarak görev yapar. Böylelikle Kılıçeri Öztokat (2020, s. 271)’in da belirttiği gibi Yücel aynı zamanda hayatını bilime ve evrensel düşünceye adanmış bir bilim insanı ve aydındır.

Benzer şekilde sonraki iki kategoride de sözlük yazarlarının, Yücel’in aynı zamanda “başarılı bir dilbilimci” ve dünyanın “en önemli” göstergebilimcileri arasında yer aldığı şeklindeki söylemlerine rastlanmaktadır. “Dilbilimciliği” konusundaki kimi söylemlerde Yücel’in özellikle “yapısalcılık” alanının önemli temsilcileri arasında yer aldığına vurgu yapılırken, “göstergebilim” alanında ortaya koyduğu teoriler ile de bu alanın gelişiminde önemli bir payının olduğunu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda Özüaydın (2020, s. 258-259), bir yandan Yücel’in dilbilim alanında yaptığı akademik çalışmalarla bilinen bir bilim insanı olduğunu, bu kimliğini bütün yapıt ve yaratılarında kullanma biçimi ve gücüyle zenginleştirdiğini ve göstergebilim çalışmalarıyla da profesörlük unvanı aldığına atıfta bulunurken, diğer yandan yazarın özellikle göstergelerin iletişimsel boyutunu yazınsal yapıtlarında nasıl işlediğini örnekleriyle birlikte ortaya koymasının da bu “bilimselliğinin” ayrı bir uzantısı olduğunun altını çizmektedir. Aktulum (2013, s. 4) ise Yücel’in *Anlatı Yerlemleri* (1993), *Söylemlerin İçinden* (2014) ve *Göstergeler* (2006) olmak üzere neredeyse tüm yapıtlarında Ferdinand de Saussure (1857- 1913)’ün yapısalcı dilbilim anlayışı ve

Algirdas Julien Greimas (1917-1992)'ın da göstergebilimsel yaklaşımından etkilendiğini ifade ederek, yazarın özellikle *Yalan* adlı romanında sözü edilen kuramlara dair teknikleri oldukça fazla kullandığına dikkat çekmektedir.

Sıklık bakımından az olsa da derlemdeki kimi girdilerde Yücel'in "başarılı bir deneme yazarı" olduğuna dair söylemlere de ulaşılmıştır. Söz konusu durum, Özüaydın (2020, s. 259)'a göre Yücel'in genellikle insani ve toplumsal konuları ele aldığı denemelerinde ortaya koyduğu kimi "farkındalıklardan" kaynaklanırken, Kılıçeri Öztokat (2020, s. 271) ise yazarın, Türkiye'nin geçmişte yaşamış olduğu ve bugün de süregelen birtakım sorunlarını "çarpıcı" bir üslupla kaleme alması sebebiyle denemelerinin bu denli sevildiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte birkaç adet de olsa sözlük yazarlarının, Yücel'in "kibar", "naif" ve "mütevazı" bir kişilikte olduğunu dile getirdikleri söylemleri de göze çarpmaktadır. Kişiliğine dair bu özellikleri, Sarıkaya (2021, s. 25)'nin da vurguladığı gibi yazarın "medyatik" olma, bir diğer ifadeyle görünme çabasının olmaması ve sadece eserleriyle bilinmek istemesi şeklinde yorumlanabilir. Son olarak, tek bir girdide ise Yücel'in eserlerinden birine (*Kumru ile Kumru*) atfen yapılan bir çalışmadan bahsedildiği anlaşılmaktadır. Yazarın birçok alanda birbirinden farklı eserler vermesi sebebiyle söz konusu eserlerinin bilimsel ya da yazınsal çalışmalara/ araştırmalara konu edilmesi olağan bir durum olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ YERİNE

Sözlük yazarlarının söylemleri genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde büyük bir çoğunluğunun, Yücel'in çağdaş Türk edebiyatının önemli yazarlarından bir olduğu, özellikle öykü ve roman türünde oldukça başarılı eserler verdiği ve aynı zamanda Fransız Edebiyatından birçok eseri çeviri yoluyla Türkçeye kazandırdığı konusunda görüş birliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Diğer yandan, kimi sözlük yazarların da Yücel'in doğum yeri, ailesi, aile ilişkileri, eğitim hayatı ve sosyo-ekonomik durumu ile ilgili bir takım "biyografik" bilgilere sahip oldukları ve Yücel'in aynı zamanda okuyucuları etkileyen bir öykü yazarı olmasını eserlerinden örnekler vermek yoluyla somutlaştırmaya çalıştıkları görülmektedir. Bununla birlikte, Yücel'in "eleştirmen" kimliğinin sadece Orhan Pamuk'un *Kara Kitap* adlı romanına dair kaleme aldığı *Kara Kitap Üzerine* (Yücel, 1990) başlıklı (eleştiri) yazısıyla gündeme geldiği vurgulanırken, kendisinin aynı zamanda başarılı bir akademisyen /bilim insanı olduğu ve bu bağlamda "yapısalcılık" alanında ortaya koyduğu kimi teorileri sayesinde de "dilbilimci" kimliğini pekiştirdiği belirtilmektedir. Son olarak, az sayıda da olsa Yücel'in "göstergebilim" alanının öncülerinden biri olarak görüldüğü, önemli denemeler kaleme aldığı, kibar ve alçakgönüllü bir kişiliğe sahip olduğu ve eserleri üzerine çalışmalar yapıldığı dile getirilmektedir.

Çalışmanın değişik aşamalarında da ifade edildiği gibi Tahsin Yücel gerek yazar, çevirmen, denemeci ve eleştirmen kimliğiyle gerek bilim insanı kimliği ile Türk Edebiyatında ve akademik çevrelerde kendine haklı bir edinmiş olsa da ilgili platformlardaki yazarların söylemlerinden de anlaşılacağı üzere Türkiye'de geniş bir okur kitlesi nezdinde "anlaşılmadığı" söylenebilir. Yazınsal eserleri, çevirileri ve bilimsel çalışmaları ancak sınırlı bir edebi ve akademik çevre tarafından bilinen ve okunan bu denli üretken bir yazarın çok daha geniş kitlelere ulaşması ilerleyen

dönemlerde gerçekleştirilebilecek bir takım çalışma ve etkinliklere bağlı olabilir. Örneğin; Yücel'in eserlerin ülkemizde ilköğretimden yükseköğretime her seviyede bütün eğitim kurumlarında okutulması, üniversitelerin başta Türk dili ve edebiyatı programları olmak üzere ilgili bütün (yabancı) dil ve edebiyat programlarının lisansüstü ders ve seminerlerinde Yücel'in edebiyat, dilbilim ve göstergebilim alanlarındaki kuramlarına verilmesi ve eserlerinin bu bakış açısıyla araştırma ve tezlere konu edilmesi hiç kuşkusuz yazarın çok daha iyi anlaşılmasına ve geniş çevrelerce tanınmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, Yücel'in bütün yönleriyle, özellikle de çevirmen kimliğiyle – ki bu yönünün şimdiye kadar sınırlı sayıda bilimsel çalışmaya konu edildiği anlaşılmaktadır- daha iyi anlaşılması ve tartışılmasına yönelik gerçekleştirilebilecek bilimsel çalışma ve toplantılar, Yücel'in akademik çevrelerce de daha iyi tanınip anlaşılmasına olanak sağlayacaktır diye düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akar, G. A. (2013). *Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Türk edebiyatında biyografi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, F. (2009). *Tahsin Yücel'in hikâyelerinin yapı ve tema bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktulum, K. (2013). Tahsin Yücel'in *Yalan* adlı romanında yapısal dilbilimin ve göstergebilimin izleri. *Turkish Studies*, 8(3), 1-11.
- Alp, H. (2016). Çingenelere yönelik nefret söyleminin *Ekşi Sözlük'*te yeniden üretilmesi. *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 143-172.
- Altınova, B. (2003). Kavram kargaşası çerçevesinde edebî bir tür olarak *Hatıra*. *Türkbilig*, (6), 3-12.
- Andaç, F. (2020). Tahsin Yücel anlatısında göstergesel olan. *Çağdaş Türk Dili Dergisi* (Tahsin Yücel Özel Sayısı), (389), 288-292.
- Andaç, F. (2021). Çok yönlü bir anlatı ustası: Tahsin Yücel. *Sin Edebiyat*, (26),4-7.
- Avcı, C., & Kartal, E. (2021) *İnci Sözlük'*te yabancı dil olarak Fransızca: *Fransızca* başlıklı girdilerin Web tabanlı söylem çözümlemesi yoluyla incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 1049-1066.
- Avcu, D. G. (2019). *Yeni Türk edebiyatında portre türünün gelişimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytekin, C. A., & Bahadır, A. (2019). *Ben* ve *Öteki'*ne yolculuk ikiliği bağlamında bellek otoportreleri karşılaştırması: Andy Warhol ve Gustave Courbet otoportreleri. *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 1-23.
- Baron, N. S. (1984). Computer mediated communication as a force in language change. *Visible Language*, 18(2), 118-141.
- Bozkurt, A., & Biroğul, S. (2012). Bilgiyi kümülatif bir biçimde oluşturup paylaşan siteler: Etkileşimli sözlükler. *Bilişim Dergisi*, 6(140), 16-69.
- Cuddon, J. A. (1982). *A Dictionary of Literary Terms*. London: Penguin Books.
- Çalışlar, R. F. (2011). *Nietzsche ve biyografi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

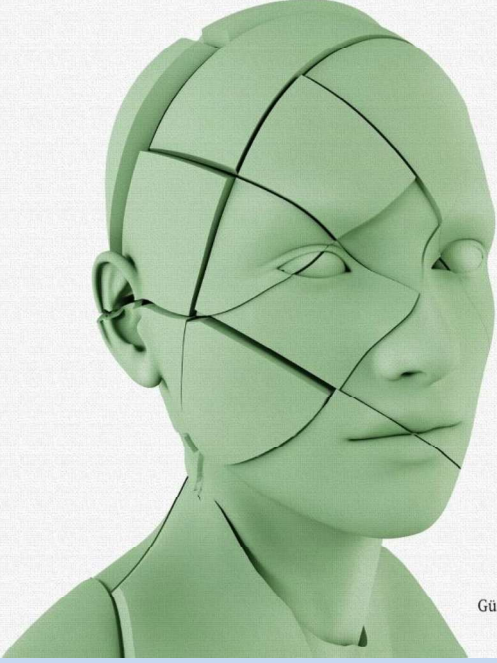
- Çavdar, N. (2017). Tarihsel biyografi inşasında sübjektiflik sorunu. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (60), 627-644.
- Çelebioğlu, S. (2007). *Türk Edebiyatı'nda modern biyografinin doğuşu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, M. (2012). *Biyografi kitabı*. İstanbul: Biyografi Net Yayınları.
- Çetişli, İ. (2006). *Batı edebiyatında edebî akımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çomu, T. (2012). *Video paylaşım ağlarında nefret söylemi: Youtube örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çölmekçioğlu, T. (2019). *Tahsin Yücel'in romanlarında anlatım teknikleri*. Yayınlanmamış Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- De Wever, B., Schellens, T., Valcke, M., & Van Keer, H. (2006). Content analysis schemes to analyze transcripts of online asynchronous discussion groups: A review. *Computers and Education*, 46(1), 6-28.
- Dervişcemaloğlu, B. (2017). Biyografik bir roman örneği: *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Son Savunması- Her şey bana karşı*. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 329-338.
- Er, H. (2010). *Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin "biyografi" kullanımına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Herring, S. C. (2004). Computer-Mediated Discourse Analysis: An approach to researching online behavior. In S. A. Barab, R. Kling, & J. H. Gray (Eds.), *Designing for virtual communities in the service of learning* (pp. 338-376). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaçmaz Ateş, Ö. (2013). *Deneysel otoportre çözümlenmeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Kılıçeri Öztokat, N. (2020). Tahsin Yücel'in bakışıyla toplum, dil, kültür. *Çağdaş Türk Dili Dergisi* (Tahsin Yücel Özel Sayısı), (389), 268-271.
- Koruç, E. (2018). *Günüümüz sanatında otobiyografik anlatılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Kütükoğlu, M. (1991). *Tarih araştırmalarında usul*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Lancien, Th. (1998). *Le multimédia*. Paris: Clé International.
- Mammadova, A. (2021). Edebi ve sanatsal müzik eserlerinde portre türünün uygulama özelliklerinin araştırılması. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 9(1), 2583-2594.
- Marra, R. M., Moore J. L., & Klimczak A. K. (2004). Content analysis of online discussion forums: A comparative analysis of protocols. *Educational Technology Research and Development*, 52(2), 23-40.
- Mazur, J. M. (2004). Conversation analysis for educational technologists: theoretical and methodological issues for researching the structures, processes and meaning of on-line talk. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook for Research in Educational Communications and Technology* (pp. 1073-1098). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Morner, K. R. (1975). *NTC's dictionary of literary terms*. Pennsylvania, USA: National Textbook Company.
- Öcal, O. (2012). *Tahsin Yücel'in romanlarında bireyin dramı, yapı ve ironi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Özbek, S. (2012). Kelimelerle resim yapanlar, yeni Türk Edebiyatında edebî portre türüne bir bakış. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 4(7), 245-260.
- Özüaydın, E. (2020). Çalışmak alanıdır yazmak. *Çağdaş Türk Dili Dergisi* (Tahsin Yücel Özel Sayısı), (389), 258-259.
- Özyer, N. (1993). Edebi tür olarak otobiyografi ve iki örnek. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 73-85.
- Sağır, A. (2012). Küresel dünyanın yeni sosyal paylaşım mekânları: İnternet sözlüklerinin sosyolojik çözümlemesi. *Sosyoloji Dergisi*, (26), 1-31.
- Sarıkaya, B. (2021). Tutkulu okurlar için Tahsin Yücel'in romanları arasında bir gezinti. *Sin Edebiyat*, (26), 24-29.
- Söğüt, F. (2020). İnternet sözlüklerinde mekânsal ötekileştirme üzerine bir araştırma: *Ekşi Sözlük'te Esenyurt* başlığı örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 45- 68.
- Tilbe, A. (2020). Tahsin Yücel'in roman anlayışı. *Çağdaş Türk Dili Dergisi* (Tahsin Yücel Özel Sayısı), (389), 328-331.
- Turan, S. (Ed.) (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük* (1. Cilt). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Uçkan, Ö. (2012). Sözlükler: Türkiye İnternet kültürünün vazgeçilmezi... *Bilişim: Aylık Bilişim Kültürü Dergisi*, 40(140), 22-27.
- Uslu, M. (2007). Biyografi (Maddesi). *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Uysal, A. (2009). Yüzün ötesi- portre kurmak üzerine. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(4), 107-122.
- Üngüren, E. (2019). Yeni medya iletişim kanalı olarak katılımcı sözlük sitelerine yönelik bir değerlendirme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(8), 2878- 2907.
- Wilson, S.M., & Peterson, L. C. (2002). The anthropology of online communities. *Annual Review of Anthropology*, (31), 449-467.
- Yağcı, Ö. (2020). Tahsin Yücel: Türkçe sevdasının görünmez çalışanı. *Çağdaş Türk Dili Dergisi* (Tahsin Yücel Özel Sayısı), (389), 298-304.
- Yaman, Ö. (2014, 26 Ağustos). Otoportre. *Evrensel*. <https://www.evrensel.net/yazi/72136/otoportre>
- Yazıcı, T. (2016). Yeni medyanın nefret dili: Suriyeli mültecilerle ilgili *Ekşi Sözlük* örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(13), 115-136.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, O., & Başer E. (2016). İnternetin girişimciliği kapsamında değişen enformasyon siteleri üzerine bir değerlendirme. *Global Media Journal TR Edition*, 6(12), 172-200.
- Yücel, T. (1990). *Kara Kitap* üzerine. *Hürriyet Gösteri*, (120), 45-48

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde

Renklerin Dili

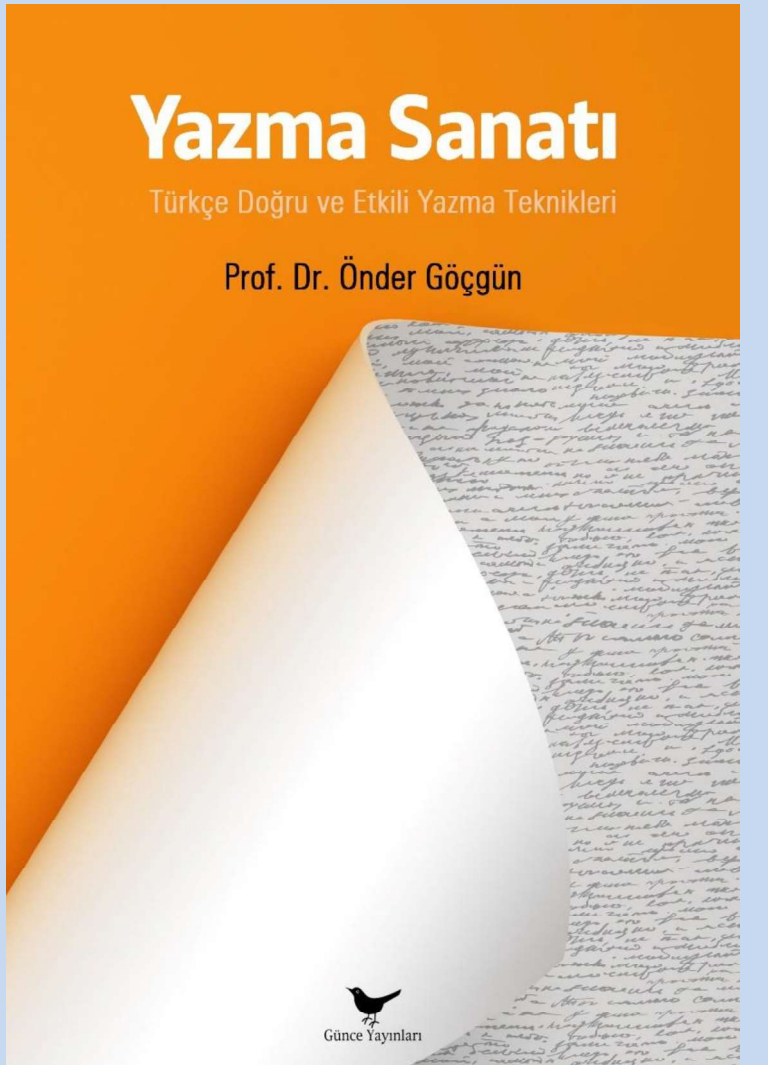

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları